

OPONENTSKÝ POSUDEK RIGORÓZNÍ PRÁCE

Mgr. Michaly Sýkorové na téma:

Aktuální otázky právní úpravy dovolání v České republice

se zaměřením na právní stránku zásadního významu jako podmínku přípustnosti dovolání

(ve srovnání s právní úpravou rakouskou)

Autorka předložila rigorózní práci o celkovém rozsahu 99 stran textu včetně seznamu použité literatury a jiných pramenů, včetně citované judikatury, internetových zdrojů a právních předpisů. Použitá literatura obsahuje i zahraniční tituly, a to vzhledem k tématu práce především rakouské provenience; jedná se ovšem převážně o učebnice civilního řízení (Buegger, Fasching, Kodek, Rechberger/Simotta) nebo o komentáře k tamní úpravě (Fasching/Konecny, Feil/Kroisenbrunner). Autorka tedy zjevně nepodnikla hlubší sondu do rakouské úpravy dovolání, jež by předpokládala kritickou práci s monografiemi a odbornými články, jakož i systematičtější rozbor tamní judikatury. Překvapivě jsou v práci používána i některá díla anglo-americké právní literatury, nejedná se však (ve vztahu k civilnímu procesu) ani o základní učební pomůcky. Pokud jde o českou odbornou literaturu týkající se problematiky opravných prostředků obecně a dovolání zvláště, není ani s tou pracováno v její celistvosti. Chybí některé starší práce našich předních procesualistů, kteří se řešenou problematikou zabývali (Ott, Bulín, Rubeš, Winterová).

Práce je členěna do celkem devíti kapitol, přičemž její vlastní obsah je soustředěn do kapitol 2 až 7. Byť z názvu rigorózní práce vyplývá, že jejím uzlovým bodem má být rozbor problematiky otázky zásadního právního významu jako podmínky přípustnosti dovolání, je tomuto problémovému okruhu věnována až šestá kapitola práce (s. 53-77), které předchází rozsáhlá kapitola pátá (s. 27-52), zabývající se obecně srovnáním institutů dovolání v ČR a rakouské revize. Jakkoliv je přehledný rozbor a srovnání obou institutů žádoucí, nelze nekonstatovat, že až příliš zastiňuje vlastní téma práce. Chtěla-li se autorka věnovat obecnému srovnání dovolání podle české a revize podle rakouské právní úpravy, mělo se to odrazit i v názvu práce.

Co se řazení a obsahu jednotlivých kapitol týče, poukazuje oponent na jistou nevyrovnanost práce. Autorka nás do práce neuvádí u prací tohoto typu obvyklým historickým exkurzem, nýbrž kapitolou s názvem „Pojem náprava vadných rozhodnutí“, jež má zřejmě představovat jakýsi úvod do problematiky opravných prostředků. Samotný pojem „nápravy“ však v práci není de facto rozpracován (je mu věnována pouze část s. 11), následně se autorka zabývá pojmy vadnost (s. 11-12) a rozhodnutí (s. 13). Je přitom otázkou, zda právě pojem „nápravy soudních rozhodnutí“ je pojmem z hlediska tématu práce (a opravných prostředků vůbec) pojmem nosným; vždyť ani základní české práce od Otta až po Winterovou s ním v podstatě nepracují.

Historickému vývoji domácí úpravy dovolání je věnována stručná kapitola třetí (s. 14-18), jež sice čtenáře nepřekvapí novými zjištěními, avšak téma podává vcelku věrně. Problematický je ovšem obsah hned následující kapitoly (čtvrté, s. 21-26) se zajímavým názvem „Účel dovolání a revize“. Autorka zde naznačuje základní problém opravného prostředku, o němž rozhoduje nejvyšší soudní instance: má sloužit ochraně práv jednotlivce, nebo v jeho úpravě převažuje zájem „obecný“, tj. zájem na jednotnosti judikatury? Se závěrem autorky (s. 24), která se přiklání k závěru, že „prospektivní rozhodování“, tedy rozhodování dovolací instance zaměřené především na sjednocování judikatury, „poskytuje jednotlivci neméně rozsáhlou ochranu jeho práv“ než rozhodování „retrospektivní“, lze polemizovat; tuto otázku by tedy stálo za to blíže rozpracovat. Místo toho si však autorka vypomáhá stručným rozborem amerického přístupu „certiorari“ (s. 24-26), který nastolenou otázku spíše zatemňuje: úprava, která je zasazena do úplně jiného právního prostředí, úprava, jež vrcholné soudní instanci poskytuje naprostou diskreci co do „výběru“ projednávaných věcí, je do naší právní kultury nepřevoditelná. Autorka tím jaksí mimoděk poskytuje argumenty pro závěr, že (obecně) anglo-americký proces (a procesní vědu) je sice zajímavé znát a studovat, praktická řešení konkrétních problémů nám ovšem může jen obtížně poskytovat.

Jak předesláno, nejrozsáhlejší, pátá kapitola práce se věnuje srovnání domácí rakouské úpravy dovolání (revize). Po obsahové stránce je vhodné ocenit, že práce poskytuje domácímu čtenáři věcné informace o rakouské úpravě. Co do konkrétních závěrů, které autorka činí, sdílím především její názor, podle kterého „pojetí dovolání jako řádného opravného prostředku“ by bylo „krokem k větší právní jistotě účastníků“ (s. 30). Odůvodněným bude zřejmě i závěr, že relativně vysoký počet podaných opravných prostředků souvisí s nedůvěrou ve výkon soudnictví (s. 38).¹ Vnímám rovněž pochybnosti (s. 42), které autorka vyslovuje ke lhůtě šesti měsíců, kterou novela o. s. ř. (z. č. 404/2012 Sb.) zavedla v souvislosti s rozhodováním o odmítnutí dovolání (§ 243c odst. 1). Hodný hlubší úvahy je rovněž návrh autorky, která považuje za žádoucí zakotvení institutu „pokuty za svévoli“ podle § 512 öZPO i do naší úpravy dovolání (s. 52). Zde je však potřeba vidět problematiku v širších souvislostech, jak vyplývá i z rakouské úpravy (§ 408 öZPO); autorka však širší perspektivu nenabízí. Souhlasit naopak nelze se závěrem, který se týká povinného zastoupení před dovolacím (revizním) soudem, zda autorka hodnotí „český přístup k povinnému zastoupení“ jako postavený „na oprávněných a opodstatněných požadavcích na strany řízení“ (s. 51). Rovněž stanovisko autorky, podle kterého se Nejvyšší soud „dusí ve spárech retrospektivní filosofie rozhodování“ (s. 47) by vyžadovalo bližší objasnění. Ačkoliv nelze schvalovat praxi „zbytnělých“ a nadmíru popisných odůvodnění vyšších soudů, není možno preferovat ani tendenci opačnou, ať již spočívá ve stručnosti odůvodnění, nebo v jeho

---

¹ Otevřenou otázkou však zůstává, zda cesta k nápravě spočívá „ve zlepšení přístupu k přípravě soudců na výkon jejich povolání“, resp. v tom, že by se soudci měli stát lidé „s několikaletou praxí např. v advokacii, na státním zastupitelství“, apod., jak uvádí autorka (s. 38). Mám za to, že rozdíl v úrovni právního vzdělání soudců, advokátů či státních zástupců je nepatrný; zřejmě neplatí, jak nám podsouvá autorka, že by příslušníci dvou posledně jmenovaných skupin byli obecně „kvalitnější“. Při znalosti specifík soudcovské práce je naopak zapotřebí se na její výkon po jistou dobu připravovat; jádrem problému tedy zůstává kvalita vzdělání poskytovaného právníckými fakultami, resp. kvalita právní vědy obecně.

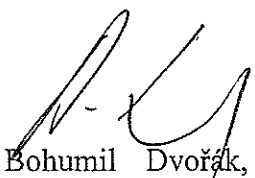
převážně „prospektivní povaze“. Nelze totiž zapomínat, že i v řízení před dovolacím soudem jde v první řadě o „ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků“ (§ 1), nikoliv o obecnou normativní činnost, která v právním státě kontinentálního typu náleží nikoliv soudcům, nýbrž zákonodárci. Tomu musí být přizpůsobeno i odůvodnění rozhodnutí dovolacího soudu.

Teprve šestá kapitola práce se zabývá centrálním tématem – vymezením otázky zásadního právního významu; správně přitom poukazuje na skutečnost, že podle rakouské úpravy (s. 58) je zákonné vymezení této otázky pouze demonstrativní (což ÚS v derogačním nálezu Pl. ÚS 29/11 ve vztahu k naší úpravě kritizuje), a že i rakouský OHG spíše definuje, co takovou otázkou není, než aby ji pozitivně vymezoval (s. 60). Rovněž popisné části práce, které se týkají problematiky příslušnosti k posuzování otázky zásadního právního významu, považuji v zásadě za zdařilé (s. 66-71). Pokud však jde o hodnocení obou úprav z tohoto pohledu, mám na rozdíl od autorky (s. 68) za to, že přípustnost dovolání založená na základě rozhodnutí odvolacích, nikoliv pouze dovolacího soudu, má své výhody. Ve své důsledku taková úprava zajišťuje ochranu práv účastníků lépe než úprava domácí; otázku přípustnosti totiž posuzují de facto dva soudy, čímž se minimalizuje možnost pochybení. Jistá komplikovanost úpravy přitom nebrání tomu, aby obecná délka řízení byla v Rakousku jednou z nejkratších v Evropě. Nelze rovněž souhlasit s návrhem autorky, jenž se týká okamžiku, k jakému Nejvyšší soud posuzuje existenci otázky zásadního právního významu. Je přeci zřejmé, že termínem „stav“ označuje zákon tradičně (srov. § 154 odst. 1) stav skutkový, nikoliv právní. Není tedy třeba zákon v tomto směru jakkoliv doplňovat, jak by chtěla činit autorka (s. 70). Konečně je otázkou, zda navazující sedmá kapitola práce (s. 77-81), neměla být součástí kapitoly předcházející, když jejím ústředním bodem je vztah ústavní a stížnosti a „nenárokového“ dovolání, jehož přípustnost spočívá právě na řešení otázky zásadního právního významu.

Otázka, kterou chci autorce v rámci obhajoby její práce položit, zní následovně: vysvětlíte důvody, pro které bylo dovolání do domácí právní úpravy v 90. letech navráceno jako mimořádný, nikoliv řádný opravný prostředek?

Závěr: Závěrečné hodnocení rigorózní práce vyznívá tak, že přes dílčí a strukturní nedostatky výše uvedené předložená práce splňuje požadavky kladené na rigorózní práce, a může tedy být postoupena k obhajobě.

V Praze dne 12. dubna 2014

JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D.
oponent práce